

Odol nahasiak gara gu

Nahi dutena esan dezatela batzuek eta bertzeok. Kanta dezatela hauek «Eta tiro tiro tiero eta tiro beltzari» eta idatz dezatela horiek Lizarra-Estellako tabernetako komu-
netako paretetan «Vascos = bereberes». Konta dezatela horiek hemen erromatarrik ez zela sartu eta erran dezate-
la besteok hor mairurik ez zela ibili. Aipa ditzala horrek pasatako hamarkadetako etorkinak eta aita dezala hark Adamek eta Evak *lingua navarrorum* erabili zutela sugear-
kin hizketan jardun zutelarik...

Gura dutena aipa dezatela batzuek eta bertzeok bai-
na kulturaren unibertso bilkuretan inoiz baino argiago,
inoiz baino zabalago, inoiz baino maltzurrago ikusten da
gu garella gu odol nahasiko leinu argiko seme-alabok.

Muga guztiak lausotzen dira hainbat eta hainbat era-
kusketako inaugurazio ekitaldietan. Donostiako Koldo
Mitxelena Kulturunean Antonio Zavala editorea omendu
zutela, hor zeuden Burgos, Errioxa, Aragoi, Gaztela Berri
eta Zaharreko seme kuttunak gehi Manuel Lasarte bezala-
ko bertsolari fin eta euskaldun peto-petoak. Hor zeuden
solasaldian euskara, gaztelania eta auskalo zein beste hiz-
kera komunikazio tresna zutela.

Hurrengo batean, «Resistencias» izeneko erakusketa
ireki zenean, goian ziren Antton Valverde eta konpainia
kantari. Bitartean, behean ziren hizketan planeta honeta-
ko lau edo bost kantoietatik etorritako hainbat artista, be-
ren kontraesan guzti-guztiak soinean zituztela. Horien
guztien gidaria nor eta Kubako santeria erlijioaren apaiza
den intelektual bat, Kanariar Uharteetan sortua, Katalu-
nian bizi dena.

Valverde eta Zavala bertsotan ari zirela, Bosniako ar-
tista batekin ari ginen gu hitz-aspertuetan Emir Kusturika
zine zuzendaria eta Francisco Goya pintorea hizpide geni-
tuela ingelesezko hitz toteletan.

Munduak katramilatzen dira, nahasten dira, maluskatzen dira, endredatzen dira gurean lasai asko, bihurri asko, ganberro samar. San Joan egunean, Tolosan, erraldoi mairuak dantza egin zuen Arostegieta kalean erraldoi neska euskaldunarekin Orioko elastikoa jantzita zuen mutiko beltz baten aurrean.

Esan dezatela nahi dutena batzuek, laket dutena erran dezatela bertzeok gizarteak batzuei zein besteei aurrera hartu die eta. «Vascos = bereberes», bai konparazio ederra, arranopola!

Tolosan gaudenez gero, gogora ditzagun Sanjoanetako zezenketak non euskaldun jendeak «Vive la France!» oihukatu baitzuen bertan, zezen-plazan izan zen torerorik handienak, berdaderoenak Jean Baptiste Jalabert izena zuelako. Iraultza, *encore*, zezenetan ere, Frantziatik dator, bejondeiela.

Donostiarako bidea harturik, goazen ba, goazen ba, Egia auzoko kultur etxera, Jareño izenekora. Bertan, mundu honetako, horretako, hartako hamaika talde musikal biltzen dira gu testigu, lekuko, konplize garelako. Joanak dira harantz Pakistan eta Mongoliako abeslariak. Joanak dira harantz Magreb aldeko bost emakume fier, Arabiako soinu guztiak beren eztarri eta larruzko tresnetan zituztenak. Joanak dira harantz Parisko auzo arabiarretan bizi diren Magreb aldeko semeak. Dantzan izan ginen elkarrekin. Eta ez «toleranteak» garelako. Eta ez «bakezaleak» garelako. Eta ez «internazionalistak» garelako baizik eta gutakoak zirelako, direlako.

Ametsetan garelako/direlako ipuin berdintsuak ditugu ezpain eta bihotzean. Dantzan garelako erritmo bera dute gure oinek. Ez, ez da beharrezkoa politikoki zuzena izatea jakiteko, dastatzeko, barneratzeko, mestizajearen onura, odol nahasien edertasuna, elkartasun goxo eta bihurria. Afrikako erritmoak entzun ziren duela gutxi Bilboko kaleetan, hirian 700 urte ditxosozko horiek ospatzen ari zirela. Ai, ai, ai. Harotik, gu konkistatzeko etorri zen On Diegok eta San Francisco kalean barna dauden beltz horiek topo eta estropezu egin zutenean, nolako kolore biziz jantzi zen titaniozko hiria...

«Vascos = bereberes» idatzi zuten batzuek Lizarra-Estellako taberna bateko komunean. Iraintzeko izkiriatu ere, seguru. Jakin ez zekiten nahiko genukeela, biziki nahiko, berebere izatea. Berebere orguilos horiekin gure odola, gure erritmoa, gure ametsak lotzea ez litzateke arao txarra batzuek eta bertzeok gura dutena esaten duten bitartean...

Zezenak dira...

Ez naiz eztabaida eta kalapita gorrian endredatuko. Zezenak maite ditut nik. Zezenketak maite ditut nik. Maite ditut maite toreatzeko janzten diren soineko urrezko, zilarrizko, distiratsuak. Maite dut maite zaldiairen kontra lasterketa basan doan animalia harroa eta maite dut eguzkiaren kontra isla gorria egiten duen odola. Maite dut maite Minotauroren antzera, Europa bahitu zuen Zeus adardunaren modura, Kretako abere sakratuaren maneretan, plazako erdi-erdian ahoa ireki gabe, bere maiestate osoa baztertu barik, lagun duen etsaia horren aurrean, askotan arerio horrek berak lagundurik, hiltzen den animalia. Maite dut nik maite Euskal Herrian barna korritzen diren zezenak. Maite dut nik maite Oiartzungo betizu famatu horiek bezain gorrixkak diren jatorri nafarra duten zezenak. Maite dut maite Baionako plaza jakintsua non gauetz izaten diren zezenketetan argiak, ilargiaren argi ilunak, salto, bote, errebote egiten duen toreatzeko kasik beirazkoak diruditen apaingarrietan.

Maite dudalako maite, maite ditudalako maite, zezenaren adar ederrak, pikadorearen lantzak, banderillak eta toreadorearen ezpata, ez naiz sartuko kalapita gorrian. Maite dut nik borroka. Maite dut nik areazko herio zelaia. Ez naiz ba liskarrean sartuko. Zezen-plaza baten ondoan jaioa naiz ni eta panpinak baino askoxez lehenago izan nituen jostailu gezurrezko ezpatak eta odolez zikindutako, sakralizaturiko banderillak... Maite dut maite nik horren sentsuala, horren sexuala den dantza hilgarri/hilezin hori. Beraz, ez naiz atralaka hasiko.

Eta maite ditudalako maite zezen berdaderoak eta arrisku ederra gorroto dut gorroto Tolosan eta Euskal Herriko beste plazetan ikusten den espektakulu gezurteroa. Gorrotoz betetzen zaizkit begiak eta erraiak hiltegirako jaiok diruditen zezentxoak plazara ateratzen ikusten ditudalarik. Txikitxoak dituzte adarrak. Dardarka printzipioz arraza handikoak izan behar zuten kromosomak. Ez dute leinu argikoren arrastorik. Ez dute joandako mendeetako zezenek zeukaten *trapío* eta *casta*. Gezurrezkoak dirudite. Faltsuak dira. Minotauro eta beste zezen sakratuak iraintzen dituzte aretara atera orduko. Pena ematen dute beren ahuleziaz, beren beldur gorrian, beren marru tris-taetan.

Gorroto ditut gorroto zezena maite ez duten torero zazpiki horiek, araudi horren hertsia, horren zehatza, duen ikuskizuna hankaz gora alaiki botatzen dutenak. Gorroto ditut gorroto harakinak diruditen torero arloetak, hiltzorian den zezena errespetatzen ez dutenak, toreatzen ez dakiten toreroak. Gorroto...

Gorrotatzen dut, bizi-biziki, sakon-sakon, zezenez, zezenketaz, toreatzeko arteaz ezer ez dakien afizio hori. Ikusleentzat, zezenketa baten xedea zientoka *pase* ikustea bide da. Ez dakite sasizaletu horiek *pase* bakoitzak bere *tempoa* duela, bere erritmoa, bere soinu eta doinua. Ez dakite torero egiazkoek arean oinak tinko dituztela toreatzen dutenik. Ez dakite ezkerra dela toreatzeko eskua. Ez dakite zezena hiltzeko ere legea dagoela. Ezin da abere eder eta mitiko hori hala edo hola hil. Ez da sarraskia. Sakrifizio sakratua baizik...

Gorrotatzen dut, biziki eta sakon, zezenketaren epaile azalutsak diren presidente horiek garaikurrak eskuzabal banatzen dituztenak, legea, toreoaren lege antzinakoa, betearazten ez dakiten horiek...

Zezenak maite ditudalako. Torero fier eta harroak maite ditudalako. Zezenketari ikuskizun paregabea derit-zodalako gorroto dut Euskal Herriko hainbat plazatan ikusten dudana. Zezenak eta toreroak maite ditudalako herri honetako plazarik ederrena, jakintsuena dut abuz-tuan ametsetan, Baionakoa.

Atarian gaudelarik...

Donostian bada «Atarian» izeneko erakusketa espektakularra, Donostiari gur egiten dion erakusketa. Donostia miresten duena. Donostiako atzoa, oraina eta geroa gure begi aurrean jartzen dituena. Donostia mito bihurtzen duena. Donostia goxo-goxo laztantzen duena. Donostia Ederra balitz bezala tratatzen duena pentsatu gabe askotan Donostia Piztia izan daitekeela. Bederen, Piztia izan behar zuela. «Atarian» dena da ametsezkoa eta Donostia askotan izan daiteke amesgaiztoko hiria. Izan daiteke. Izan beharko luke, sikiera.

«Atarian» izeneko erakusketak piropoz eta hitz gozoz betetzen du Donostia baina hiri honek belarrondoko batzuk behar ditu. Zaplazteko batzuk noizean behin. «Atarian» dena, kasik dena, da txukun, garbi, orbanik bakoa. Eta orbanik, ebakiondorik, gabe ez dago bizi duzulako frogarik. «Atarian» ez dago pobrezia, ez dago ijitorik, ez dago surfean aritzen denik. Ez dago tristurarik, ez dago heriorik. Ez dago drogarik, ez dago hiriak hiri bihurtzen dituen oinazea, hiriak hiri bihurtzen dituen pozoia. «Atarian» ederra da eta donostiarrek Edurne Zuriren ispilutzat hartzen dute. «Ba al da gurea baino hiri politagorik planetan?» galdetzen diote zorioneko bisitariak. Seguru baietz. Bai politagoa, bai berdaderoagoa.;